

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Иса Иса Хаджиали, Софийски университет „Св. Климент Охридски“,
Биологически факултет, катедра Методика на обучението по биология

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ по:
област на висше образование: **1. Педагогически науки,**
професионално направление: **1.3. Педагогика на обучението по...,**
докторска програма: **Методика на обучението по биология**

Автор: Мая Иванова Гачева

Тема: *Съдържание на биологичното образование в българската и в калифорнийската образователна система - сравнителен анализ.*

Научни ръководители: доц. д-р Надежда Стефанова Райчева и доц. д-р Илиана Огнянова Петкова

1. Общо описание на представените материали

Със заповед № РД – 38-287/ 05. 06. 2024 г. на ректора на СУ „Св. Климент Охридски“ съм определен за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема: *Съдържание на биологичното образование в българската и в калифорнийската образователна система - сравнителен анализ*, за придобиване на образователната и научна степен „доктор“. Представеният от докторантката комплект материали е в съответствие с Чл. 63 (1) от ПУРПНСЗД на СУ „Св. Климент Охридски“. Предоставени ми са всички изисквани материали, надлежно подредени в опис. Като приемам декларираното, удостоверявам, че резултатите и приносите в дисертационното изследване са авторово дело и няма заимствания (плагиатство) от изследвания и публикации, в които кандидатката няма участие. И също така, че всичко представено съответства обективната истина.

2. Актуалност на тематиката и целесъобразност на поставените цели и задачи

Съдържанието на биологичното образование може да се разглежда като педагогически адаптиран модел на социалния опит за формиране и развитие на съвременната личност. Съдържанието на социалния опит в биологичното направление е продукт на развитието на биологичната наука и възникващите социални проблеми, насочени към природата и човека като част от нея. В съдържателния модел на биологичното образование влизат методически преобразените елементи на научно-биологичното познание. Обектно-предметните области на биологичното познание – живите системи от различните нива на организация на живата материя, са снети в учебни предмети (учебни дисциплини) – Човекът и природата и Биология и здравно образование. Съдържанието на образованието е в непосредствена зависимост от главните цели на образованието, определени най-общо като социална поръчка.

За периода 1974 – 2024 г. (50 години) са защитени 41 докторски дисертации за присъждане на степен кпн (кандидат на педагогическите науки) или ОНС „доктор“ в областта на Методиката на обучението по биология. Разработената от Мая Гачева докторска теза е първата в областта на биометодическите изследвания, посветена на сравнителното образование. Това пионерно изследване е с изключителната ценност за

развитието на педагогическата наука и в частност за Методиката на обучението по биология.

3. Познаване на проблема

Втора глава от дисертационния текст е посветена на компетентностния подход и съдържанието на обучението. Анализирани са: - съдържанието на обучението като основен конструкт от дидактическата проблематика; - документацията, свързана със съдържанието на образованието; - учебният план като базисен нормативен документ – същност и проявление в българската образователна система; - специфика на учебната документация в САЩ; - държавните образователни стандарти за учебно съдържание в българската образователна система; - образователните стандарти в САЩ и учебната програма в българската образователна система (общ обем 61 стандартни страници). В трета глава, озаглавена Теоретичен анализ на учебната документация, насочена към реализиране на концепцията за съдържание в процеса на обучение, е извършен теоретичен анализ и синтез на учебната документация, свързана с реализиране на съдържанието на обучението, учебниците и учебните помагала в САЩ и скали за оценяване и метод за приравняване на стойностите в България и САЩ (79 страници). Библиографията включва 77 литературни източника и 50 интернет ресурси. Същевременно този много добър непредубеден анализ на състоянието на проблема в специализираната литература, основан на актуални и авторитетни проучени и научно-коректно използвани заглавия, по един приемлив - дискретен начин допринася за качеството на дисертационното изследване.

4. Методика на изследването

Методологически изследването е организирано с ясно разписани обект, предмет, цели на теоретично и емпирично равнище и изследователски въпроси. Изследването е реализирано на три етапа. Първи етап – методологически, свързан с определяне на предмет и аспекти на сравнението, втори етап – информационно осигуряване на сравнението и трети етап – същинско сравнение. Като изключително ценна, от методологическа гледна точка, оценявам фиг. 1, стр. 14., озаглавена съдържание на методологическия етап на изследването.

Глава 4., озаглавена „Анализ на резултатите от оценяването на учениците“ научно-грамотно авторката представя обстойно и съдържателно резултатите от проведеното дисертационно изследване. Не мога да не споделя субективното си и пристрастно задоволство от приложените статистически процедури, качеството на изработените фигури, както и адекватно формулираните статистически хипотези, подлежащи на проверка. В сравнителен аспект са изследвани постиженията на учениците по Човекът и природата V клас и по Биология и здравно образование VII, IX и X клас, за период от пет учебни години (2018/2019 г. - 2022/2023 г.), обучавани по българската и калифорнийската образователна система.

5. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Дисертационният труд на г-жа Гачева представлява научен продукт с безспорно положителни качества на емпирично педагогическо изследване в Методиката на обучението по биология. Трудът е форматиран в едно синтезно цяло – основна част и приложения, което позволява да се оцени цялостния теоретико-методически и методико-практически принос.

Основната част на дисертационния труд е подходящо организирана в увод, четири глави, изводи, приноси и препоръки и заключение. Общ обем 190 страници текст, 16 таблици и 37 фигури. Приложенията (в обем от 63 стр.) оценявам като относително самостоятелни от гледна точка на приносния характер на цялата дисертация.

6. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

Кандидатката е обособила шест приноса – четири на научно-теоретично и два на практико-приложно равнище. Приносите са абсолютно релевантни на обхвата на сравнителното изследване и получените емпирични данни-резултати.

7. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Кандидатката е приложила списък от 3 бр. самостоятелни публикации, публикувани в периода 2022 – 2023 г. Две от тях са в сп. Обучение по природни науки и върхови технологии и една в сп. Педагогика. Тези публикации и носят общо 50 т., което е в съответствие с минималните национални изисквания за присъждане на ОНС „доктор“, по област на висше образование 1. Педагогически науки.

8. Лично участие на докторанта

Личното участие на докторантката според мен не подлежи на съмнение. Стилът е разпознаваем, както в дисертационния труд, автореферата, така и в научните публикации. Оценката ми за изследователските умения на докторанта е отлична.

9. Автореферат

Авторефератът към дисертационния труд е в обем от 59 страници. Оформен е съгласно изискванията и в синтезиран вид отразява целите, задачите, използваните методи, резултатите, направените изводи и препоръки.

10. Критични забележки и препоръки

По същество критични бележки към Мая Гачева нямам, но ще си позволя да отправя една препоръка – Да публикува в основната си част дисертационния труд под формата на книга, за да достигне до по-широк кръг от читатели.

11. Въпроси

Към г-жа Мая Гачева имам един въпрос. *Ако трябва да избира учебно-методически комплекси (учебник, учебна тетрадка и книга за учителя) по Човекът и природата и Биология и здравно образование, кои комплекси би избрала – тези разработени за българската или тези за калифорнийската образователна система?*

12. Лични впечатления

Познавам Мая Гачева в процеса на нейното обучение в докторската програма към катедрата по Методика на обучението по биология. През цялото време тя се отличаваше с изключително трудолюбие и креативност.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд на г-жа Гачева като замисъл, актуалност на проблема, изследователска концепция, разработване, резултати и приноси удовлетворяват изцяло

всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Р. България (ЗРАСРБ) и правилника за неговото приложение. Представените от докторантката материали са в съответствие с ПУРПНСЗАД на СУ „Св. Климент Охридски“.

М. Гачева притежава задълбочени знания и професионални умения в областта на Методиката на обучението по биология, като демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване. Въз основа на всичко посочено до тук, давам своя положителен вот и предлагам на почитаемото научно жури да гласува положително и да присъди на **МАЯ ИВАНОВА ГАЧЕВА** образователната и научна степен „**ДОКТОР**“ в област на висше образование – 1. Педагогически науки; професионално направление – 1.3. Педагогика на обучението по ...; докторска програма – Методика на обучението по биология.

22. 08. 2024 г.

Изготвил становището:.....
(доц. д-р И. Хаджали)